

ještě názory sprostředkující mezi těmito protichůdnými stanovisky. Praxe parlamentární poskytovala vládě opětovně více méně rozsáhlá zmocnění, avšak vždy dalo se tak s vědomím, že postup takový není v duchu ústavy, že však okolnosti vnější (válka, pokles franku na jaře 1924) nutí k tomu, aby byla opuštěna normální cesta vydávání všeobecných norem sborem zákonodárným.

Pro právo německé řeší autor danou otázku zejména vzhledem k zmocňovacím zákonům poválečným a vykládá, jak zvláště vlivem theorie a zejména právníckého sjezdu v Bambergu zaujal i říšský sněm stanovisko, že zákony zmocnění taková udělující, musejí býti usneseny ve formě vyžadované pro zákony ústavní.

V republice Rakouské působením theoretických názorů Kelsenových a pod. jeho vlivem stojícího ústavního soudu moc nařizovací značně omezujících i sbor zákonodárný staví se na stanovisko, že zmocňovací zákony rázu výše zmíněného, znamenají změnu ústavy.

Ve Spojených státech severoamerických vzhledem k právomoci řádných soudů zkoumati ústavnost zákonů, mají v této otázce rozhodnutí soudní největší důležitost a z nich ovšem v první řadě nálezy nejvyššího soudu. Autor líčí v této partii zvláště, jak nejvyšší soud staví se k dané otázce a reprodukuje obšírně nejdůležitější zásadní rozhodnutí tohoto soudu, ze kterých jest zřejmo, že tento tribunál připouští pouze, aby výkonná moc vydávala pouze předpisy podružného rázu, které zákonodárce sám upravovati nemůže.

Právním československým obírá se autor naposledy a to poměrně velmi stručně, chtěje snad, aby řešení otázky podávalo se předem z toho, jak problém tento jest řešen v právech cizích. Rozbírám § 6 a 55 ústavní listiny a dochází pro naše právo k výsledku, který sám již několikrát vyslovil, že totiž § 55 připouští pouze nařízení prováděcí ve vlastním smyslu, jež nemohou měniti zákonů ani upravovati obory zákony dosud neupravené.

Na to uvádí, co o sporné otázce bylo psáno v literatuře domácí i cizí, uváděje na podporu svého názoru, zejména posudky vyžádané svého času revuí Parlament. Praxí českoslov. parlamentu se autor nezabývá, uváděje pouze, že jest v příkrém rozporu se stanoviskem ústavního soudu.

Následuje na to »celkový přehled«, v němž vlastně obsaženo jest vymezení dané otázky.

Bylo by velmi záslužným, kdyby studie dala opět podnět k tomu, aby se i u nás uvažovalo o poměru mezi zákonem a nařízením, tak jak se v prvních letech republiky vyvinul.

Neboť nutno uznati, že čl. parlamentní praxe jest v tomto ohledu velmi laskní a že zmocnění udělují se namnoze bez nutkové příčiny, a že kruhy vládní neb parlamentární vůbec ani nenapadá, aby si je i položily otázky, zda ten který zákon jest ve shodě s ústavou. Ať uvádějí se jakékoliv důvody pro přípustnost zmocňovacích zákonů (a myslíme, že důvody dosud uvedené nejsou přesvědčující ani s hlediska naší ústavy, ani z principu demokracie vůbec), jest jisto, že stanovisko zastávané stoupenci zmocňovacích zákonů vede ve svých důsledcích k úpadku parlamentarismu a ke zhoršení zákonodárné techniky vůbec a k vyřazení zákonodárného sboru z řešení úkolů, které jemu a jen jemu přísluší.

Docházíme pak ke zjevu, jenž u nás stává se bohužel pravidlem, že není téměř zákona, jenž mohl by býti aplikován sám o sobě, takže se vlastně zákonodárství přesunuje ze zákonů do prováděcích nařízení, aniž by proto mluvily nutkové důvody.

Tomu zabrániti jest jedním z předních úkolů demokracie a dlužno proto snahu, uvéstí výkonnou moc v meze ústavou jí vykázané, jen vítati.

Josef Šrom: Sovětské Rusko. (Nákl. »Orbisu«, str. 419, cena Kč 32.) Jako třetí kniha sbírky spisů politických, právních, národohospodářských a sociálních bylo vydáno toto dílo, jež už svým nadpisem v dnešní době upoutá zájem. A možno po přečtení říci, že pokud to bylo

možno při malém rozsahu díla a za předpokladu neinformovanosti širší veřejnosti, že onen zájem dovede uspokojit. Autor znalec ruských poměrů předválečných studoval i stav nynější až do roku právě minulého a ukládá své zkušenosti právě do této knihy. Kniha se dělí na tři části, na politickou, hospodářskou a osvětovou. Ve stručném úvodě snaží se vylíčit co nejobjektivněji vnitřní dějiny carské monarchie za války, za revoluce březnové a listopadové, za občanské války a po skončení teroru uzavírá přehledem konsolidace vnitřní a vnější, již za vlády sovětů, do počátku minulého roku.

V samotném díle postupuje analyticky a staticky. Část politická se mu opět rozpadá na více menších kapitol. Zde zabývá se rozsahem a změnami územními i populačními, ústavou SSSR otázkami správy, soudnictví a vojenství, politikou národnostní, vnitřní i zahraniční a končí první část studií o straně komunistické a komunistické internacionále. Část druhá, hospodářská, je věnována organizaci průmyslu a zemědělství, otázkám obchodu vnitřního i zahraničního, hnutí družstevnímu a politice koncesní, otázkám finančním, dopravním a odborovému hnutí. Část třetí, kulturní, poměrně nejkratší, rozpadá se ve dvě kapitoly: v kapitolu o školství a v kapitolu o státním nakladatelství. Kniha jistě má úkol informovati a řekl bych, pouze informovati. A tím je dán také její ráz, a z toho také vyplývají její přednosti a jsou omluvitelné i vady. Jako kniha informační nezabývá se úvahami, než nejvšeobecnějšími. Autor přistupuje bez předsudků a s opravdovostí k věcem a problémům, podává je čtenáři tak, jak jsou. A vzdává se všeho hodnocení, které neověřila minulá zkušenost. Tím je si vysvětliti také její strohost na některých místech, kde bychom si přáli více detailů a vysvětlení. To obzvláště pocítujeme v úvodu při vylíčení československé sibiřské anabase, kde postrádáme objasnění oficiálního stanoviska sovětů vůči legiím i dokladů o veřejném mínění o nich. Někde opět zachází do přílišných detailů, t. j. obzvláště tam, kde při organizaci sovětů uvádí jména všech funkcionářů často pro nás bezvýznamná. Velkou předností této informační povahy jsou čísla, jež autor bezprostředně podává čtenáři, aby si z nich sám udělal úsudek. Tak obzvláště možno si učiniti představu o číselném poměru komunistů k veškerému obyvatelstvu i o zastoupení jednotlivých stavů ve straně a poznati změny počtu příslušníků jejich za občanské války i za nové ekonomické politiky. Cenná data jsou zde uvedena v kapitole: Organizace a stav průmyslu, kde z čísel můžeme dobře vyčísti, ještě stále hledání nových cest v organizaci výroby. Nejobsáhlejší statistika je statistika o produkci zemědělské. Rovněž obsáhlá jsou data o obchodu zahraničním. — Jednoho jen je litovati při všech údajích a obzvláště při statistikách, že autor neuvádí svých pramenů, jež by umožnily další studium.

Pokud kniha musí vystoupiti z pouhého podávání fakt a pokud autor je nucen pronést svůj úsudek, ač se toho velmi zdržuje, dlužno mu přiznati velkou kritičnost. Upozorňuji jen na místa, kde pojednává o nové ekonomické politice a o vojenském komunismu v průmyslu a ve výrobě vůbec. Avšak při tom nedá se strhnouti předsudky, jež v těchto problémech pod rouškou hospodářských axiomů u většiny politiků jsou důvodem naprostého odmítnutí.

Kniha je celkem velmi dobrá a ač nedosahuje německé důkladnosti, podá jistě cenný materiál ke studiu dnešního Ruska. Z. R.

Prof. Dr. Antonín Hobza: Uznání sovětů de iure. — Bursík a Kohout 1924, otisk ze Sborníku věd pr. a st.; stran 22 Kč 4—. — Nemáme vsutku dnes důležitější otázky nad uznání Sovětů. Jde zde pouze o uznání vlády; tato sice popírá instituci mezinárodního práva, ale autor v brožurce dosvědčuje, že sovětská vláda nad jiné je znalá mezinárodního práva. Zmíniv se o dvojí formě uznání, konstitutivní a deklarativní, staví se prof. Hobza do řady obhájců prvního aktu, a pojednáv stručně o nevyřešené dosud otázce rozdílu mezi uznáním »de iure« a »de facto« dává na jevo svoji sympatii pro uznání ruské vlády, což nazývá »převedení nejnovějších vztahů